

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

A genfi Rousseau-intézet.

Az *Institut Rousseau* Genfben Claparède egyetemi tanár kezésére alakult. Célja : a pedagógusnak készülőkét bevezetni e tudomány diszciplínába, megismertetni velök különösen a kísérleti pszichológia és pedagógia s a némileg rokon tudományok újabb eredményeit és ily módon képesíteni őket szakszerű tudományos működésre.

Alkalmam volt megtekintennem az intézetet, melynek külső felszereléséről egyelőre nem sokat mondhatunk. Néhány kisebb tanterem, könyvtárszoba, vele kapcsolatos dolgozóhelyiségek, egy kísérleti célokra szolgáló terem meglehetősen kezdetleges felszereléssel (tachistoskop, ötödmásodperces óra, metronom stb.); néhány egyszerűbb idevágó dolgozat, ez minden, amit látni lehetett.

Az intézet vezetősége egy pszichológusokból és pedagógusokból alakult nemzetközi bizottság, igazgatói pedig *Bovet* és *Claparède* egyetemi tanárok. Minthogy a megalakulás csak 1912 őszén történt s csak egy bevégzett iskolai évről lehet szó, az intézet működésének eredményét nem tehetjük még bírálat tárgyává. E helyett csak az általános munkaterv ismertetésére s kritikai méltatására kell szorítkoznunk. A tartandó előadások és gyakorlatok három nagy csoportra oszlanak.

I. A gyermek. Kísérleti pszichológia, gyermekpszichológia (e kettőt előadja Claparède). Speciális pszichológia, az emlékezetre, figyelemre, a különböző érzékszervekre, a jellemre, nyelvre, állatpszichológiára vonatkozó kutatások stb. Grafológia, kézírások analizálása. Iskola antropometria. Eugenetika. Kisednevelés. Gyermekbetegségek. A szellemileg abnormisok pathológiája.

II. Nevelés. Energetika, az energia különböző formái, az energetika alapvető törvényei s alkalmazások a társadalmi és gyakorlati pedagógiai jelenségekre. Pszichikai energia, az energia felhalmozódása és biológiai támpontjai. Testi nevelés. Esztétikai nevelés. Erkölcsei nevelés, melynek keretében a koedukáció, a gyermeki bűnözés is tárgyalandó. Pszichoanalízis. Vallásos nevelés. A szellemileg abnormisok

pszichológiája és pedagógiája. Híres nevelők története és filozófiája. A nevelő szociális szerepe az iskolában. A nevelés és a társadalom.

III. Oktatás. Különböző iskolarendszerek (főleg a mannheimi). Iskolai egészségtan. Általános didaktika. Kísérleti didaktika. Speciális didaktika (az egyes tantárgyak didaktikája).

Ezt az óriási anyagot négy félévben akarja a vezetőség előadni. A téli félév ideje okt. 22., — márc. 22., a nyárié ápr. 6. — júl. 6.

Figyelemmel áttekintve az egyes előadások címét és tartalmát, nem hallgathatunk el némi kifogásokat. Igen nagy és indokolatlan a tervbe vett előadások száma. Három külön előadás foglalkozik pl. a kísérleti, gyermek- és speciális pszichológiával, holott amint az az egyes előadások tartalmát jelző megjegyzésekből kitűnik, erre semmi szükség nincsen, mert a speciális pszichológia keretében ugyancsak helyet foglal a kísérleti pszichológia eredményeinek ismertetése is. Nem értjük, miért van szükség két külön előadásra ilyen címen: *energetika* és *pszichológiai energia* stb. Féltő, hogy a különböző s egymástól mégis alig szétválasztható, egymásba átnyúló előadások veszélyeztetik majd ama egységes képnak a kialakulását, melyet a hallgatónak a tanult ismeretekről szükségképen nyernie kell.

Mindennél sokkal nagyobb hibának tartjuk azonban ama körülményt, hogy a munkatervben helyet foglalnak olyan előadások is, melyek tudományosan általánosságban még el nem fogadott, kellőképpen még nem igazolt s tudományos kritikával a maguk igazi értékére kellőképpen még le nem szállított ismereteket közölnek. E tekintetben igen sok kifogás emelhető. Nem akarunk itt a *kísérleti* és *gyermekpszichológiáról* beszélni, melyeknek bizony nem minden eredménye tekinthető teljesen megbízhatónak, bár jól tudjuk, vannak tudományos eredmények is, a legtöbb kutatási területen még csak az anyaggyűjtésnél tartunk s csak későbbi munkával lehet majd, kellő számú kísérletből, egységes szempontok szerint bizonyos törvényszerűségeket leszűrni. Nem akarunk beszélni a *grafológiáról* s *eugenetikáról* sem, melyek még csak kialakulófélben lévő tudományok, hanem kérjük: mi szükség van az *energetika* és *pszichikai energia* című előadásokra? Az energia megmondásának elve mint fizikai törvény legfeljebb csak bizonytalanul kvalitatív formában alkalmazható szellemi folyamatokra, s e kifejezésnek: «*pszichikai energia*» tulajdonképpen nincs értelme mindaddig, amíg ennek az energiafajnak mechanikai ekvivalensét nem sikerül megtalálni. Egyenesen károsnak tartjuk az erkölcsi nevelés keretében a *pszichoanalízis* tárgyalását. Még a legfanatikusabb Freud-hívek is elismerik, hogy a pszichoanalízis oly módszer, mely csak nagyon tapasztalt s kellő rutinnal rendelkező pszichiáter kezébe való; intuitív s nem mindig megbízható eljárás.

Fiatal pedagógusok kezébe adni ilyen, tudományos szempontból nagyon is kates értékű eszközt, semmi esetre sem lehet célszerű.

Míg egyrészt az előadások számának bizonyos irányban való túltengését állapíthatjuk meg, addig másrészt hiányokra is rá kell mutatnunk. Az *értékelmélet* s a legfontosabb *filozófiai rendszerek* ismertetésének pl. nem jut hely a tervezetben, bár tudvalevő, hogy a pedagógia számos alapvető kérdése csakis értékelméleti alapon oldható meg.

Mindezeket tekintetbe véve, nem fűzhetjük az intézet működéséhez a legvérmesebb reményeket. *Lázár Szilárd.*

Két francia könyv a fogalmazás tanításáról.

I.

A. Weil és E. Chénin már hosszabb ideje foglalkozik a stílus-tanítás problémájával (l. M. P. XVIII. évf. 318. és XIX. évf. 616. l.). Kisérleteik és elmélkedésük eredménye *Le français de nos enfants* c. könyvük (1911., 292. l., Bibliothèque des parents et des maîtres), melyet a Revue Pédagogique (1911., 258—266.) nyomán ismertetek. A stílus-tanításnak csak a kezdő és középső fokát ölelik fel, tehát csupán az elemi osztályokra s a középiskolának alsó tagjára terjeszkednek ki. Fejtegetik az anyanyelvi fogalmazás nevelő értékét, s azokat a pedagógiai eljárásokat, amelyekkel ezt a gyakorlatot fel lehet használni a tanulók értelmi tevékenységének fejlesztésére.

Mit irassunk a gyermekekkel s hogyan tanítsuk meg őket írni? E kérdések taglalásában a szerzők teljesen szakítanak a francia iskolák hagyományaival. Azt az egyébként nem új nézetet vallják, hogy mielőtt írni tanítjuk a gyermeket, tanítsuk meg látni, hallani, érezni, szóval megfigyelni, s a dolgozat aztán mindig a tanulónak saját tapasztalataira támaszkodjék. A francia dolgozat a legutóbbi évekig a legegyszerűbb fogalmazástól kezdve az elbeszélésen, leíráson, jellemzésen, párhuzamon, gondolatkifejtésen keresztül fel az irodalom-történeti, sőt filozófiai értekezésig az oktatásnak egyik fokán sem indult ki élő anyagból, hanem mindig holt anyagon alapult, s a tárgy a tanár fejéből, vagy még gyakrabban valami feladatgyűjteményből került elő. A tanulóknak ilyen tételeket kellett kidolgozniok: Egy bűvár benyomásai a tenger fenekén. A felhő és szikla párbeszéde. Mózes beszéde a zsidókhöz, mikor az ígélet földjére értek, stb. Ezeknek a távolesó és mesterséges témáknak semmi gyökerük nincs a tanuló lelki világában, teljesen kívül esnek tapasztalása körén, tehát nem is lehet észszerűen megkívánni, hogy világosan és szépen írjon